

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. XVI. De ritu vina bibendi, coronandi atq[ue] propinandi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

CAPVT XVI.

De ritu vina libandi, coronandi, atq; propinandi.

PVtant Berofus & Herodotus *Libare* à Libero Patre dictum esse. Hinc Ouidius.

3. de fastis.

Nomine ab authoris dicunt libamina nomen.

Alij ferunt, à Græco verbo *λεῖβω* quod ex latinis est *libo*: Idem q; Leuiter tangere, ac degustare. Melius tamen illi, aliorum iudicio saluo, qui à sacrificando deducunt, quod veteres censuerint vina quæ epoturi erant, Diis suis primùm sacrificanda.

*Coniual.
quæst. de-
cade. 3.
Libandi
ritus quid?
& unde?*

Ergo libationum vanus vsus fluxit primum ab Ethnicis: Plutarchus testis est, antiquit̃ viguisse morem, vt nemo gustaret vinum nisi prius alicui Deo libasset, quod potus illius, ceu pharmaci, sibi innoxius esset, & salutaris. Et si quando sacrificiis insisterent, peractis iis, lautè pergræcabatur, eo ritu, vt primum vina Diis offerrent, tùm escas quoq; omnis generis, opipereq; instructa fercula; eoq; actu, quasi religione quadam sacrata, demùm exstructis atq; apparatus mensis, multis Cæremoniis reponebant: tùm se mutuo ad bibendum strenuè, atq; epulandum, è sacro illo vino, escasq; incitabatur, ac propinando hortabantur, quod ea cæremonia Deorum honorem augeri, existimarent. Constat id, vt alia taceam huius rei certissima indicia, è scripturis sacris, quando Moyses hoc Iſrahelitis, vt abominandum scelus exprobrauit. *Et Dicet, verus Deus, vbi sunt Dij eorum, in quibus habebant fiduciam? De quorum victimis comedebant adipem & bibebant vinum libaminum? Surgant & optulentur vobis, & in necessitate nos protegat.* De Græcis sic Alexander ab Alexandro. *Græci in coniuuiis Deos & amicos inter pocula salutant, nominatimque appel-*

Deut. 32.

*Lib. 5. Ge-
nial. dier.
cap. 21.*

*lant, e-
nores
propin
replet.
micos
hauri
tiono
rat al
bibit
que le
aqua
propin
D
us vi
Rom.
is pri
bene
viri
salui
uerin
loco
tant
dunt
F
S
rem*

lant, euacuato poculo. præterea cum Magistratus & honores dabant, vina pateris circumferebant. Cumq; alicui propinassent, nominatim designabant, cui poculum vino repletum dandum esset; Et sic deinde, Deos primo, tum amicos appellabant, & precatis Diis, poculum affatim hauriebant. Eiusdem rei usum ad legatorum exceptionem, cum hostium fines ingrederentur, memorat alibi hisce verbis. Apud Græcos, nisi præconibus adhibitis, legatos minimè hostium fines ingredi decebat, neque legationis munere fungi quemquam, ni prius infusa aqua ab iisdem, manus abluisset, Ioui; coronatis poculis propinasset.

Li. 5. ca. 3.

De Græcis pariter atque Romanis, Iustus Lipsius vir ætate nostra literatissimus. Græcis, inquit, & Romanis inter pocula & mensas, maximè secundas, Diis primum libare, eorumque honori bibere; Tum etiam beneficiis in se aut amicis. In isto numero, qui magis quàm viri principes, quorum beneficio & cura, nos & nostra salui? Quod igitur Græci patronis aut amicis propinauerint, (nam de Diis omitto rem notissimam) ex Ouidij loco clarum de Theseo, ubi Athenienses conuiuia agitant, ob eum reducem post facta eius enumerata addunt---

Poliore-
ticon li. 5.
Dialog. 10.

Pro te fortissime, vota

Publica suscipimus, Bacchi tibi sumimus haustus.

Silius item, de Quinto Fabio cunctatore, qui rem Romanam seruauit. Lib. 3.

Nec prius aut Cererem vel munera grata Lyæi,
Fas cuiquam tetigisse fuit, quam multa precatus
In mensam Fabio, sacrum libauit honorem.

Eo-

L. 4. car-
minum
Ode. 5.

Eodem respexit Horatius.

*Hinc ad vina redit letus & alteris
Te mensis adhibet Deum.*

*Te multa prece, te prosequitur mero,
Defuso pateris, & laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris
Et magni memor Herculis.*

Atq; eo tandem processerant dementia, ut si quis nollet bibere, Deorum iram, Bacchi præsertim, imminarentur. Id Tibullus innuit hoc versu.

*Iam venit iratus nimium, nimiumq; severus
Qui timet irati numina magna, bibat.*

*Quales his pœnas Deus hic, quantasq; minetur,
Cadmææ matris præda cruenta docet.*

Coronan-
di vina
consuetu-
do.

Morem ac modum vina coronandi, si Valerio Maximo adstipulamur, constabit antiquissimum fuisse, ac ex Asiaticis delitiis emanasse ad Spartanos, & Macedones, postremò ad Romanos, ut vocati, cum cœnaturi essent, coronatis capitibus accederent. Et vasa quoq; vinaria, & pocula, fertis decorare solebant; quin etiam preciosis unguentis sese aspergebant, ad hilaritatem & ornatum conuiuij, signifi-

Ode. 36. l. 1.

catum id ab Horatio.

Ipse unguentum puer, ac coronas:

Neu desint Epulis rosæ,

Nec viuax apium, nec breue liliu.

Lib. 1. Æ-
neid.

Et a Virgilio--

Crateres magnos statuunt & vina coronant.

L. 14. Epi-
gram.

Eodem recidit illud Martialis.

Frangere thoros, pete vina, rosas cape, tingere nardo.

Lib. 1.
Eleg. 7:

Et quod Tibullus cuidam exoptat,

Illius è nitido stillent unguenta capillo,

Et capite & collo mollia fœta gerat.

Volup-

Voluptuosus hic luxus, non iniuria penitus ex-
terminatus est olim, ac profligatus, à Christianorum
conuiujs.

Propinandi ritus, apud veteres solennis erat, ac
gratus, non quidem ad explendam sitim in fine
mensæ, sed ad communem lætitiã, & gratiam in-
ter se conciliandã. Inde προπινεῖν apud Græcos
dictum, & φιλοθεσίον προπινεῖν, quasi amicabile po-
culum, καὶ ἐν κύκλῳ προπινεῖν, in orbem bibere, ac cir-
cumferre.

Propinan-
di Cere-
monia.

Formam verò propinandi exponit Athenæus his-
ce verbis. cum potum Caranus incepisset iussit pueros
propinationem paruis poculis in orbem circumferre,
quibus ad bibendum, se mutuò prouocabant. Alludit ad
id Plautus in Perfa.

L. 4. in Ca-
ranij
Macedo-
nis Cæna.
Forma pro-
pinandi a-
pud ve-
teres.

Pagnium, (puer pincerna) tardè Cyathos mihi das,

Cedo Sani :

Benè mihi, benè vobis, & benè amica mea.

Sic poculum euacuans.

Porro docet Aristophanes, olim quoq; peracto
Conuiuio, sublataq; mensa, meracum inferri con-
sueuiffe, atq; eum calicem ἀγαθὸν δαίμονα, id est
boni genij appellatum. Idem poculum, Athenæus
ostendit dictū μεταπιπείρον, ἢ ἀ lotis manibus adfer-
retur. Vnde vulgatum illud Græcorum, Δαίμονα
ἀγαθὸν μεταπιπείρον. Hunc calicem quisquis acce-
pisset, præbibeat alteri cuiquam è conuiujs.

In vespis
Ritus pro-
pinandi
unde et
quam va-
rius?
L. II. Dip-
nosophista.

Et illud quoq; constat, tum è Luciano, tum ex A-
thenæo, morem fuisse, vt si quando bibituri essent
alterique propinaturi, aut Deum quempiam, aut
hominem, ominis causa nominarent, rati cessurum
melius potum, eo præmissio quasi auspicio. Ægidi-
us item Albertinus ex Antonio de Gueuara comme-
morat,

In Lapis
thu.

Trina in-
honorem

Cratiarum aut nouena nomine Musarum bibitio.

Libello de conuiuio & compositionibus titu. 6. Lib. 3.

Ode. 19. Bibitio multiplicata ad numerum litterarum quo constabat amici nomen, cui voto pocula nuncupabant. Lib. 2. Eleg. 1.

Bibitio cum inclamatione nominis amici.

morat, solitos quoque vel ter in honorem Gratiarum, vel nouies, musarum cultu peculiari, bibere. Hinc Ausonius.

*Ter bibe vel toties ternos, sic mystica lex est,
Vel tria potandi, vel ter tria multiplicandi.*

Et Horatius.

Tribus aut nouem

*Miscentur Cyathis pocula commodis,
Qui musas amat impares,
Ternos ter Cyathos attonitus potet vates.*

Nec hic substitere, eiusmodi superstitionum, in bibendo atque propinando vino, ludicra; quin etiam in eorum gratiam quos diligebant, tot Cyathos euacuabant, quot literis nomina ipsorum constabant: indicat id Martialis in Epigrammate.

*NEVLA sex cyathis, septem Iustina, hibatur:
Quinq; LYDAS, LYDE quatuor, IDA, tribus.
Omnis ab infuso numeretur amica falerno,
Et quia nulla venit, tum mihi somne veni.*

Interdum etiam solo amici nomine in clamato potabant. Hinc Tibullus.

*Sed bene Messalam sua quisque ad pocula dicat,
Nomen & absentis, singula verba sonent.*

Increbuerant hæc passim cęremonie, ac præferunt inter Teutones adeo, ut nec aboleri possent, nec antiquari facile. Inde arbitrantur quidam, & meo iudicio non ineptè, permissum à primis illis Germaniarum Apostolis, ut inter Epulas alter alteri, amoris ergo ac benevolentię, propinarent, nemine tamen, ad respondendum æquali haustu, ni placeret, adacto, quo gentilis ille, Idololatriam olens ritus, in piuum, & humanum usum transfret. Illud verò sublatum omnino, ut bibituri, Deos nominarent.

Neque

Neq; ego nunc propinandi morem taxauerim, si quis, ut apud Italos, atq; alias exterarum nationes in usu est, suo quo bibit poculo, alios amicitiae ergo saluter, ipsis deinde, an & quando respondere velint, libertatem permittat. Quae si consuetudo in Germaniam inuehi possit, abrogata illa, quae diximus, ad aequales haustus impulsione, quid non esset boni sperandum? Crediderim ego, & non temere, nationis eius pristinum atq; auitum splendorem, in hoc solo cardine versari.

Præclara hoc caput auctoritate Plutarchi conclusam. *In conui. 7.*
Bonorum virorum, & sapientum conuiuia, non sapientia, auget impensas, sed minuit potius, cum superuacanei obsoniorum apparatus omittitur, & unguenta peregrina, & bellaria, vinorumque preciosorum diffusiones. quae omnia praesertim hoc vbertim propinandi luxu, fiunt.

CAPVT XVII.

De grandioribus Cyathis à duobus tribusue in circum epotari consuetis.

ET iste mos à priscis olim Germanis dimanauit, ut duo tresue, grandius aliquod poculum, aliis totidem praebitum, in gyrum ita transmittant, ut nullus è Symposio, relinquatur ab eo immunis. Nam auctor est Cornelius Tacitus, cuius quoties sententiae subscribunt, inter alios Auentinus, & Bohemus, qui de veterum Teutonum ritibus, atq; viuendi consuetudine scripserunt, eos, & ante Christi susceptam fidem, cum adhuc gentilitatis erroribus immeriti erant, conuiuia sua hoc bibendi ritu exornasse, ut *συμπόσιον*, uti Homerus & Xenophon appellant eum, qui amicos conuiuio excipit, luculentiori aliquo poculo, quo haud vulgare, sed praestantissimum, quod conqueri poterat, vini genus continebatur, principio epularum, hono-

In annalibus.